

turcești face investiții importante și boierul Chirca: el moare însă, fără să-și fi lichidat debitele. Atunci « turcii au venit și au apucat pe fiii lui Chirca. . . », povestește un act din 1 Iunie 1526. Doi dintre ei, Marcea și Creciotă « s-au lepădat de acea datorie și s-au lipsit și de avere, de le-au lăsat să se piardă. . . ». Alt fiu însă, împreună cu Neagoe vistierul, izbutește, cu multă greutate, să împlinească banii și să răscumpere cinci sate lăstate zălog; valoarea garanției puse de Chirca arată totodată amploarea tranzacțiilor purtate¹. Concludent este și cazul lui Bădică, nevoit să-și vîndă sălășele de țigani, deoarece rămăsese « în mari datorii la turci » (150 000 de aspri). « Și s-au plătit toți acei mai sus-ziși aspri cu averea domnească și au rămas acei mai sus-ziși ațigani domnești, să fie ai domniei-mele », adaugă voievodul Radu Paisie, la 24 octombrie 1535². Numai perspectiva unor apreciable câștiguri îndemna boierimea spre asemenea importante tranzacții comerciale cu Imperiul Otoman, actele consemnînd firește numai litigiile legate de acest trafic și nu negoțul obișnuit de zi cu zi³.

Și marile mănăstiri scoteau câștiguri din circulația mărfurilor spre Peninsula Balcanică sau spre Transilvania, fie încasînd o parte din veniturile vămilor (cazul cel mai frecvent), fie uneori participînd direct la negoț și obținînd în fost și scutiri de taxe din partea domniei. O parte din vama Calafatului a fost dată mănăstirii Tismana de la începutul secolului al XV-lea; vezi, de exemplu, actele din 29 septembrie 1419 și 5 august 1424⁴, reconfirmate de numeroase ori (3 aprilie 1480, 30 aprilie 1502, 26 iunie 1508, 1 mai 1510, 16 iunie 1524)⁵. Negoțul cu Peninsula Balcanică aducea venituri unor mănăstiri și la granița transilvăneană, unde ele încasau vama de la marfa « turcească », tranzitată spre Sibiu și Brașov⁶.

Pentru negoțul marilor mănăstiri, amintim de scutirea de vamă dată la 1409—1418 carelor Cozici, umblînd prin țară⁷. La 1451, voievodul Vladislav al II-lea precizează că măsura se aplică în toate locurile: « La toate vadurile, de la Severin pînă la Brăila, nici pe drumurile munților, nicăieri să nu dea vamă. . . ». Aceeași dispoziție pentru marfa vîndută de călugări, în interiorul

¹ DIR, XVI, B. 2., p. 15 (nr. 14).

² DIR, XVI, B. 2, p. 193 (nr. 186). Cf. Radu Manolescu, *Relațiile comerciale ale Țării Românești cu Sibiul din începutul veacului al XVI-lea*, în « Anal. Univ. București, seria Științe sociale — Istorie », 1956, nr. 5, p. 241, nota 138.

³ Evident, boierii făceau un negoț continuu și cu centrele din Transilvania. Vezi, de exemplu, I. Bogdan, *Documente privitoare la relațiile Țării Românești cu Brașovul. . .*; G. G. Tocilescu, *534 documente slavo-române. . .*; N. Iorga, *Istoria comerțului românesc*, I, p. 141—142; Radu Manolescu, *Schimbul de mărfuri dintre Țara Românească și Brașov în prima jumătate a secolului al XVI-lea*, în SMIM, II, p. 183.

⁴ DIR, XIII—XIV—XV, B, p. 74 și 79 (nr. 61 și 65).

⁵ *Ibidem*, p. 167 (nr. 167); XVI, B, I, p. 14, 45—46, 57, 180—181, (nr. 8, 41, 53, 184).

⁶ Pentru Tismana, doc. din 26 martie 1570: *ibidem*, XVI, B, 3, p. 350 (nr. 403). Pentru Cozia: doc. din 28 martie 1415: XIII—XIV—XV, B, p. 68 (nr. 53). Reconfirmări la 19 iunie 1421, 12 decembrie 1424, 25 iunie 1436, 9 ianuarie 1443, 7 august 1451, 15 iulie 1475, 9 septembrie 1478, 17 aprilie 1488, *ibidem*, sub datele respective. Pentru secolul al XVI-lea, vezi mai sus, p. 190. Pentru mănăstirea Bistrița, doc. din 16 martie 1494: *ibidem*, XIII—XIV—XV, B, p. 225 (nr. 223). Cf. actul din 7 septembrie 1508: *ibidem*, XVI, B, 1 p. 48 (nr. 43). Pentru mănăstirea Govora: doc. din 13 decembrie 1500, 3 mai 1502, 30 octombrie 1517: *ibidem*, XIII—XIV—XV, B, p. 271 (nr. 289) și XVI, B, 1, p. 16 și 129 (nr. 9 și 129). În doc. din 13 mai 1529 și 15 iunie 1530 se asociază Govorei și mănăstirile Nucet și Mușetești: *ibidem*, XVI, B, 2, p. 65 și 80 (nr. 64 și 81). Pentru mănăstirile Snagov și Glavacioc, doc. din 28 octombrie 1464 și 23 martie 1482: *ibidem*, XIII—XIV—XV, B, p. 137 și 171 (nr. 130 și 172); din 20 iunie 1507 și 30 iulie 1512: XVI, B, 1, p. 43 și 85 (nr. 38 și 82).

⁷ *Ibidem*, XIII—XIV—XV, B, p. 58 (nr. 42); la fel, la 18 martie 1419: *ibidem*, p. 72—73 (nr. 59).